

UDC 338.2

CUSTOMS REGULATION AND EXPERTISE OF FOOD PRODUCTS IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION: WAYS TO HARMONIZE NATIONAL STANDARDS AND PROCEDURES

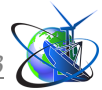
Chorna T. O.*Ph. D., as. prof. / к. х. н., доц.*ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3497-2858>**Mirzahaieva E. R.***master's degree**V. N. Karazin Kharkiv National University,**4 Svobody Square, Kharkiv, 61022*

Abstract. The article provides a thorough analysis of the process of harmonizing customs regulation and expert examination of food products in Ukraine in accordance with the requirements of the European Union. It has been established that integration is taking place in three interrelated areas: legal (implementation of EU standards), procedural (digitization, NCTS, AEO), and technological (unification of safety standards and laboratory control methods). Particular attention is paid to the specifics of the food sector, where customs control is key to ensuring food safety and removing non-tariff barriers. Specific recommendations are highlighted for further deepening harmonization and ensuring mutual recognition of expert conclusions.

Key words: Customs regulation, customs expertise, food sector, European integration, harmonization of customs procedures, NCTS, AEO, food safety.

Вступ

Актуальність теми. Продовольча галузь належить до найбільш регульованих сфер міжнародної торгівлі через значний вплив харчової продукції як на здоров'я споживачів, так і на продовольчу безпеку країн. Для України, яка є одним із провідних аграрних експортерів, інтеграція до ринку Європейського Союзу залежить від ефективності та оперативності здійснення митної експертизи продуктів харчування на кордоні. Процес гармонізації митного регулювання, закладений в Угоді про асоціацію [6], повинен не тільки спрощувати торгівлю, але й забезпечувати відповідність української продукції суворим санітарним і фітосанітарним (СФЗ) стандартам ЄС [7]. Мета статті – розкрити та надати ґрунтовний аналіз ключовим правовим й технологічним аспекти адаптації системи митного регулювання та експертизи продовольчої продукції України до стандартів Європейського Союзу. Джерельна база. Дослідження базується на аналітичному огляді ключових міжнародних і національних нормативно-правових документів, а також на працях, що висвітлюють правові, технологічні

та організаційні підходи до реформування галузі [8, 9].

1. Правові та інституційні засади гармонізації митного регулювання продовольчої продукції.

Гармонізація митної системи є однією з основних вимог Угоди про асоціацію між Україною та ЄС [6] і передбачає поступове узгодження українського законодавства із європейським *acquis communautaire*.

Адаптація положень Митного кодексу України до норм Митного кодексу ЄС (UCC) формує уніфіковані умови для взаємодії з товарами в межах європейського ринку [9]. У сфері продовольства це зближення особливо важливе, оскільки сприяє оптимізації логістичних процесів. Наприклад, застосування Нової комп'ютеризованої транзитної системи (NCTS) і запровадження Інституту Уповноваженого економічного оператора (АЕО) дозволяють значно скоротити обсяги фізичних перевірок і лабораторних досліджень для вантажів із низьким рівнем ризику. Такий ризик-орієнтований підхід відповідає стандартам ЄС і має важливе значення для швидкопсувної продукції.

У контексті продовольства головним елементом залишається гармонізація із санітарними та фітосанітарними (СФЗ) заходами ЄС [7,10]. Орієнтиром у цій адаптації є Регламент (ЄС) № 2017/625 про офіційний контроль, який визначає необхідність посилення контролю на прикордонних інспекційних постах (ППІ) для забезпечення відповідності українських товарів європейським нормам безпеки [5, 11]. Важливим аспектом також є забезпечення повної простежуваності харчових продуктів за принципом «від лану до столу», що є ключовим чинником гарантування продовольчої безпеки.

2. Технологічні та процедурні шляхи гармонізації експертизи продовольчих товарів.

Технологічні та процедурні підходи до гармонізації експертизи продовольчих товарів є ключовим елементом інтеграції до Європейського митного простору. Успіх залежить від здатності українських експертних установ здійснювати перевірки, які беззаперечно визнаватимуться європейськими партнерами.

Дослідження продовольчих товарів на митниці вимагає переходу до уніфікованих міжнародних методик. Застосування як традиційних так і сучасних інноваційних інструментальних методів дослідження є необхідним для будь якої продовольчої групи товарів [4]. Гармонізація процесів передбачає заміну застарілих стандартів ДСТУ сучасними європейськими нормами (EN). Для ефективного визначення фальсифікації та наявності заборонених речовин обов'язковим є використання сучасних хроматографічних методів аналізу [4].

Важливим напрямом у цьому контексті є акредитація митних і спеціалізованих лабораторій згідно зі стандартом ISO/IEC 17025 [1]. Лише результати досліджень таких установ можуть бути визнані країнами ЄС.

Цифрова трансформація виступає одним із найбільш вагомих засобів спрощення митного контролю [8]. Зокрема, оформлення швидкопсувних товарів має проводитися через електронні системи декларування, що мінімізує людський фактор і скорочує терміни перебування товарів на митниці до 24 годин [8, 10].

Експертний консалтинг стає важливим інструментом підтримки бізнесу у впровадженні європейських систем управління безпечністю харчових продуктів (НАССР, ISO 22000), а також у проведенні аудиту маркування продукції відповідно до Регламентів ЄС [8]. Це дозволяє уникнути ситуацій, коли митні органи відмовляють у пропуску товару через невідповідність вимогам.

3. Перспективи та пропозиції щодо поглиблення гармонізації у продовольчій сфері.

Для оптимізації процесів гармонізації у продовольчій сфері України варто звернути увагу на ліквідацію існуючих прогалин та прискорення імплементації всіх положень Регламенту (ЄС) № 2017/625, що стосується гігієни та контролю харчових продуктів [5, 10].

Крім того, необхідно законодавчо закріпити критерії ризику для харчової продукції у митному кодексі [3, 11], сформулювавши чіткі умови контролю. Фундаментальним результатом має бути досягнення домовленості щодо взаємного визнання сертифікатів безпечності та лабораторних досліджень, виданих акредитованими українськими органами для харчової продукції в

європейських країнах.

У цьому контексті розширена цифровізація відіграє стратегічну роль. Важливо не лише впроваджувати систему NCTS, але й створити інтегровану цифрову платформу для контролю, яка з'єднуватиме митницю, Держпродспоживслужбу та лабораторії для автоматичного обміну даними про результати експертного дослідження. Водночас потрібно спрямовувати технологічні інвестиції на модернізацію інспекційних постів на кордоні та забезпечення лабораторій новітнім обладнанням. Освітній аспект також не варто залишати поза увагою: потрібно розробляти навчальні програми для митників і експертів, орієнтовані на нові європейські стандарти контролю якості та боротьби з фальсифікацією харчової продукції [4, 8].

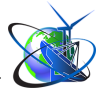
Висновки

Гармонізація митного регулювання та експертизи продовольчих товарів є багатоаспектним і динамічним процесом, який є основою економічної інтеграції України до ЄС. Ретельний аналіз довів, що успіх цього процесу залежить від комплексного поєднання реформ: від прийняття європейських принципів митного адміністрування та СФЗ-контролю до широкого застосування цифрових інструментів (NCTS, AEO) та переходу експертних установ на міжнародні стандарти [1].

Реалізація запропонованих заходів, включаючи інвестиції у технології та взаємне визнання сертифікатів, дозволить Україні не лише виконати зобов'язання за Угодою про асоціацію [6], але й якісно захистити внутрішній ринок, перетворивши митний контроль на ефективний інструмент продовольчої безпеки та значно підвищивши конкурентоспроможність української аграрної продукції на міжнародних ринках.

Список використаних джерел

1. ДСТУ EN ISO/IEC 17025:2019 Загальні вимоги до компетентності випробувальних та калібрувальних лабораторій (EN ISO/IEC 17025:2017, IDT; ISO/IEC 17025:2017, IDT). URL: <https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc->

[page.html?id_doc=88724](https://ips.ligazakon.net/lzviewservice/document/fast/T172042)

2. Закон України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» від 18.05.2017 № 2042-VIII. URL: <https://ips.ligazakon.net/lzviewservice/document/fast/T172042>

3. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T124495>

4. Мірзагаєва Е.Р. Методи ідентифікації та експертиза якості безалкогольних напоїв. Збірник тез доповідей LIX Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти «Освіта та технології для розвитку суспільства» / Навчально-науковий інститут «Українська інженерно-педагогічна академія»; за заг. ред. Г.С. Грінченко., Харків. 2024. с 385. URL: C:\Users\Admin\Downloads\Telegram Desktop\collection-of-abstracts_23e19de6-069b-4099-b9f6-ac0dfd8f6ce0.pdf

5. Регламент (ЄС) № 2017/625 Європейського Парламенту та Ради про офіційний контроль та іншу офіційну діяльність, що здійснюється для забезпечення застосування законодавства про харчові продукти та корми, про правила охорони здоров'я та благополуччя тварин, про здоров'я рослин та засоби захисту рослин. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_026-17/ed20200101/sp:dark#n55

6. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (Розділи IV та V: Митне співробітництво; Санітарні та фітосанітарні заходи). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_all#Text

7. Угода Світової організації торгівлі про застосування санітарних та фітосанітарних заходів (Угода СФЗ/SPS). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_006#Text

8. Черняєва Анна, Мірзагаєва Ельвіра Роль експертного консалтингу у цифровій трансформації процесів митного оформлення на українських підприємствах. Освіта та наука для відновлення країни: збірник тез доповідей

LVIII Всеукраїнської конференції науково-педагогічних працівників та аспірантів. – Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна. 2025. с 343. URL: <https://science.uepa.karazin.ua/wp-content/uploads/2025/08/Collection-of-the-conference-2025.pdf>

9. Чуйко Марина, Мірзагаєва Ельвіра Адаптація митного законодавства України до права європейського союзу: здобутки та перспективи. Освіта та наука для відновлення країни: збірник тез доповідей LVIII Всеукраїнської конференції науково-педагогічних працівників та аспірантів. – Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна. 2025. с 356. URL: <https://science.uepa.karazin.ua/wp-content/uploads/2025/08/Collection-of-the-conference-2025.pdf>

10. Chorna T. (2025). STRATEGIC VECTOR OF UKRAINE'S CUSTOMS POLICY IN CONDITIONS OF INSTABILITY. *SWorldJournal*, 3(31-03), 146–157. <https://doi.org/10.30888/2663-5712.2025-31-03-066>
<https://www.sworldjournal.com/index.php/swj/article/view/swj31-03-066>

11. Chorna T. Innovative aspects of expert assessment of quality and safety of goods in customs. *Modern Engineering and Innovative Technologies. SWorld* – 2020. – Vol. 14, No 3. – P. 90-94
<https://www.moderntechno.de/index.php/meit/issue/view/meit14-03/meit14-03>

Scientific adviser: Ph. D ., as. prof. Chorna T. O.

sent: 04.11.2025

© Chorna T. O.